

2018

Varhaisen tuen käsikirja

Pieksämäen kaupunki

Pahinta on, jos
kukaan ei puutu
- Jokainen meistä
voi puuttua!

Sisällys

1. Käsikirjan käyttö ja tarkoitus	2
2. Perustietoa varhaisesta puuttumisesta ja tukemisesta.....	2
3. Huolen puheeksi ottaminen varhaisessa puuttumisessa	3
3.1 Milloin otan huolen puheeksi	4
3.2 Miten toimin huolen vähentämiseksi ja valmistaudun puheeksi ottamiseen.....	4
3.3 Toimintamalli huolen tilanteessa tai lastensuojelutarpeen ilmetessä.....	5
3.4 Varhainen puuttuminen Pieksämäen kouluissa ja oppilaitoksissa	7
3.5 Ilmoitusvelvollisuus	8
3.6 Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukainen asiakkuus ja tukitoimet	9
3.7 Sosiaalipäivystys.....	10
4. Vaitiolovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen	11
5. Lomakkeet.....	11
6. Palvelut ja yhteystiedot	11
7. Liitteet.....	15
Liite nro 1.....	15
Liite nro 2.....	16
Liite nro 3.....	17
Liite nro 5.....	19
Liite nro 6.....	19
8. Lähteet	25
9. Lait ja asetukset	25
10. Kirjallisuutta ja linkkejä	25

1. Käsikirjan käyttö ja tarkoitus

Varhaisen puuttumisen ja tuen toimintamallin kehittäminen käynnistyi Pieksämäellä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyön myötä. Silloin havaittiin, että on tarpeen tarkastella lapsiperheiden kanssa tehtävän työn toimintatapoja, jotta perheitä osataan tukea oikea-aikaisesti, riittävän varhain ja oikein kohdennetusti.

Lasten ja nuorten Pieksämäki työryhmä nimesi vuonna 2011 moniammatillisen työryhmän valmistelevaan ja laatimaan Pieksämäen kaupunkiin varhaisen tuen käsikirjaa. Ensimmäinen varhaisen tuen käsikirja hyväksyttiin vuonna 2012. Työryhmä on kokoontunut säännöllisesti vuodesta 2011 alkaen ja vahvistanut eri toimijoiden yhteistyötä sekä lisännyt tietoa eri tahojen varhaisen tuen toimintamalleista. Työryhmä totesi vuonna 2017, että käsikirja tulee päivittää vastaamaan nykyisiä toimintatapoja sekä palveluja ja aloitti varhaisen tuen käsikirjan päivittämisen loppusyksystä 2017.

[\(Liite nro 1; Varhaisen tuen työryhmän kokoonpano.\)](#)

Käsikirjan tarkoituksena on tehdä näkyväksi ja jäsentää lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnattua varhaisen tuen työtä. Se on tarkoitettu sekä työntekijöille että esimiehille ja siinä kuvataan konkreettisesti varhaisen tuen ja puuttumisen tavoitteita, työmuotoja sekä niiden arviointia. Tavoitteena on työntekijöiden ammatillisuuden vahvistuminen, eri toimijoiden välinen yhteistyö ja uusien monialaisen toimintamallien kehittäminen.

Verkostotyö on kustannuksia säästävä ja osaamista syventävä työskentelymalli, jossa periaatteena on asiakaslähtöiseen työtapaan ja avoimuuteen sitoutuminen. Tavoitteena on lisätä eri tahojen tietoa toistensa varhaisen puuttumisen toimintamalleista sekä yhdistää voimavaroja. Käsikirja tukee paikallista ja seutukunnallista kehittämistoimintaa sekä vahvistaa varhaisen puuttumisen käytäntöjä peruspalveluissa ja -toiminnoissa. Käsikirja toimii myös apuna lapsen ja perheen tukiverkoston rakentamisessa.

Yksi perheen keskeinen tehtävä on vanhemmuus. Lapsen kasvatus, opetus, hoito, huolenpito ja rakkaus ovat vanhempien vastuulla. Tänä päivänä lasten, nuorten ja lapsiperheiden elämä ja arki on monimuotoista ja välillä haasteellista. Haasteellisissa tilanteissa lapsi/nuori ja perhe kaipaavat usein tukea sekä apua perheen ulkopuolelta. Käsikirja kannustaa valmistautumaan ja toimimaan pulmatilanteissa mahdollisimman varhain, jolloin tukemisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on vielä runsaasti.

Ihmisten elämään puuttuminen on aina samalla lupaus tehdä jotain yhteistyössä vanhempien kanssa heidän lapsensa ja perheensä parhaaksi. Lähtökohtana on yhteisen sävelen löytäminen lapsen, nuoren, perheen ja heitä auttavien työntekijöiden kesken. Mitään ei tapahdu vanhempien tietämättä ja ilman heidän suostumustaan. Työntekijä kunnioittaa vanhempien asiantuntijuutta lapsensa asioissa ja heidän ensisijaista kasvatustavastuuta sekä tarjoaa siihen tukea.

Käsikirja edistää varhaisen puuttumisen toimintaa, jossa puuttuminen ymmärretään ennen kaikkea puuttumisena omaan huoleen. Huolten ei anneta kasvaa, vaan ne otetaan kunnioittavasti esiin ja ryhdytään vuoropuheluun sekä yhteistyöhön kaikkien niiden kanssa, joita asia koskee.

Käsikirjasta hyötyvät kaikki lasten, nuorten ja heidän perheiden kanssa työskentelevät toimijatahot Pieksämäen kaupungissa sekä seurakuntien ja järjestöjen työntekijät.

2. Perustietoa varhaisesta puuttumisesta ja tukemisesta

Parhaillaan varhainen puuttuminen on esillä mm. lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE) joka on yksi Juha Sipilän hallituksen 26 kärkihankkeesta. LAPEn tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin sekä heidän omien voimavarojen vahvistaminen. Tavoitteena on myös palveluiden kehittäminen siten, jotta perheet saavat tarvitsemansa tuen mahdollisimman varhain ja oikea-aikaisesti jotta lasten, nuorten ja

perheiden ongelmat eivät pääse kasaantumaan. LAPEssa muutosta tehdään kohti entistä lapsi- ja perhelähtöisempiä palveluja ja painotetaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä työntekijöiden ja perheiden välistä varhaista avointa yhteistyötä. Pieksämäen kaupunki on mukana maakunnallisessa LAPE- muutosohjelmatyössä.

LAPEn myötä on aloitettu 2017 monialainen koulutus nimeltään lapset puheeksi. Lapset puheeksi on menetelmä, jota voidaan hyödyntää eri toimialoilla suunnitelmallisesti huolen varhaiseen havainnointiin. Koulutuksessa on ollut kaksi n. 10 hengen eri hallinnonaloilta koottua ryhmää. Lisäksi perhevalmennus koulutusta on järjestetty useana vuonna peräkkäin lähes 60 eri hallintokuntien työntekijälle oppisopimuskoulutuksena. Koulutuksen myötä työtettä on pyritty kohdistamaan enenevässä määrin universaaleihin palveluihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Sosiaalihuoltolain (30.12.2014/1301) tavoitteena on mm. yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä. Sosiaalihuoltolain mukaan kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Sosiaalihuoltolailla on pyritty alentamaan avun hakemisen kynnystä ja tarjoamaan matalan kynnyksen palveluita riittävän ajoissa ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Myös lastensuojelulaissa (13.4.2007/417) määritellään, että lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Varhainen puuttuminen ja tuki on ehkäisevää lastensuojelua, jossa eri alojen työntekijät ja lapsen lähiverkosto tekevät yhteistä työtä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, varhaiskasvatuksessa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Varhaisen tuen ajatuksena on, että lapsen hyvinvointi saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä. Varhainen puuttuminen lasten, nuorten ja lapsiperheiden ongelmiin ei yksistään riitä, vaan tarvitaan myös hyvinvointia rakentavaa ja ongelmia ehkäisevää työtä.

Varhainen puuttuminen ymmärretään toimimiseksi mahdollisimman varhain, avoimesti ja yhteistyössä ongelmatilanteiden ehkäisemiseksi tai niiden vaikeutumisen estämiseksi. Olennaista on toimia silloin, kun mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on runsaasti. Varhainen puuttuminen on varhaista vastuunottoa omasta toiminnasta toisten tukemiseksi. Varhainen tuki on toimintaa, jolla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan lasten, nuorten ja perheiden ongelmia mahdollisimman varhain heti huolen havaitsemisen jälkeen. Toiminnan ytimenä on ihmisten aito osallisuus, läheisverkostojen tuen hyödyntäminen sekä joustava, rajoja ylittävä yhteistyö. Varhaisessa vaiheessa tarjottu laadukas tuki on vaikuttavaa ja tuloksellista.

Vanhempien omat voimavarat ja motivaatio ovat onnistumisen tärkeitä lähtökohtia. Niitä voidaan hyödyntää, kun tukea tarjotaan perheen pulmien ollessa vielä pieniä. Keskeistä onnistumiselle on myös kaikkien lapsiperheiden kanssa työskentelevien yhteistyö lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi.

3. Huolen puheeksi ottaminen varhaisessa puuttumisessa

Huolen puheeksi ottaminen on tapa ottaa hankala asia puheeksi asiakasta kunnioittaen ja tukea tarjoten. Se on väline, jolla työntekijä pystyy jäsentämään omia työskentelysuhteitaan ja niihin liittyvää huolta. Menetelmä helpottaa varhaista huolen esille ottoa ja parantaa asiakasyhteistyötä. Huolten kartoittaminen perustuu huolen vyöhykkeistöön (kts. sivu 4), jonka avulla työntekijä kartoittaa kohtaamiensa lasten, nuorten ja lapsiperheiden kohdalta omaa huoltaan.

- Huoli kohdistuu sekä lapsen/perheen selviämiseen, että omiin toimintamahdollisuuksiin

- Huolen lähtökohtana ovat työntekijän havainnot, jotka syntyvät kontaktissa ja tuntuvat työntekijässä

Tavoitteena on auttaa työntekijää jäsentämään huoltaan, puuttumaan varhain omaan huoleensa sekä tunnistamaan omia toimintamahdollisuuksiaan näissä tilanteissa.

3.1 Milloin otan huolen puheeksi

Varhaisessa puuttumisessa keskeinen työväline on henkilön lapsesta tai nuoresta kokema subjektiivinen huoli, mikä perustuu siihen ainutlaatuihin kontaktitietoon, joka kullakin lapsen tai nuoren kanssa tekemisissä olevalla henkilöllä on. Aikuisilla on työnsä tai tehtävänsä puolesta erilaiset auttamismahdollisuudet, jolloin huoli lapsesta voi olla eriasteinen. Keskeistä on luottaa omiin tunteisiinsa, omaan huoleensa. Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta merkittävien riskien tunnistaminen on tärkeää, koska niiden avulla voidaan arvioida lapsen hyvinvointia. Toimijoiden kyky tunnistaa riskejä on ammatillista osaamista, ja sillä on aina merkittävä vaikutus lasten hyvinvointiin. Ilman omakohtaista huolta ei synny toimintaa riskien vähentämiseksi.

Vanhemman ja kasvattajan tulee luottaa omaan tunteeseensa lapsen avun tarpeen kohdatessaan. Tärkeintä ei ole ongelman määrittäminen vaan, se että siihen puututaan jo varhaisessa vaiheessa ja ryhdytään selvittämään mahdollista ongelmaa.

Varhain puututaan, kun

- aikuisella tai työntekijällä nousee huoli lapsesta, nuoresta tai perheestä
- halutaan estää lapsen, nuoren tai hänen perheensä ongelmien kasaantuminen tai kärjistyminen
- halutaan ehkäistä tai pysäyttää syrjäytyminen
- tunnistetaan ajoissa ongelmat lapsen/nuoren kehityksessä ja käyttäytymisessä tai tunne-elämässä
- pyritään löytämään jo kriisitilanteen alkuvaiheessa ratkaisuja mahdollisimman varhain

Huoli otetaan pääsääntöisesti aina ensiksi puheeksi vanhempien kanssa. Sitä, miten huolensa ilmaisee, kannattaa pohtia jo ennen vanhempien tapaamista. Apuna voit käyttää STAKES:n huolen puheeksi ottamisen ennakointilomaketta.

Huolen vyöhykkeistö on kehitetty työntekijän avuksi jäsentämään työntekijän kokeman huolen astetta, omien auttamismahdollisuuksien riittävyttä sekä lisävoimavarojen tarvetta (perheen läheiset, eri tahojen toimijat yms.) Vyöhykkeistö on apuväline myös yhteistyön kehittämiseksi. Tarkoituksena on selkiyttää työntekijöiden keskinäistä ja perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Se tarjoaa kaikille ymmärrettävän ja yhteisen käsitteen: oma huoli.

HUOLEN VYÖHYKKEISTÖ

Tom Arnkil & Esa Eriksson, THL

EI HUOLTA	PIENI HUOLI	TUNTUVA HUOLI	SUURI HUOLI
Ei huolta lainkaan	<p>Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä.</p> <p>Luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä.</p> <p>Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta.</p>	<p>Huoli kasvaa ja on tuntuva.</p> <p>Luottamus omiin mahdollisuuksiin heikkenee.</p> <p>Omat voimavarat ehtymässä.</p> <p>Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin* lisäämisen tarve.</p>	<p>Huolta on paljon ja jatkuvasti, huoli erittäin suuri.</p> <p>Omat keinot loppumassa tai lopussa.</p> <p>Lisävoimavaroja, kontrollia ja muutos tilanteeseen saatava heti.</p>

* kontrollilla tarkoitetaan tilanteen hallinnan lisäämistä rajoittamalla jotakin epätoivottavaa asiaa esim. päihteiden käyttöä.

Huoli lapsesta tai perheestä ennakoii heidän tilanteensa mahdollista huononemista ilman muutosta tai asiaan puuttumista. Huolen puheeksi ottaminen voi nostattaa perheessä pintaan monenlaisia tunteita, yllättyneitä, torjuvia sekä mahdollisesti myös helpottuneita. Puheeksi ottamisen yhteydessä molemminpuolisen ajatusten vaihdon tulisi olla mahdollisimman avointa ja tähdätä lasta koskevan huolen poistamiseen. Puheeksi ottamisessa on huomioitava myös se, kuinka huolensa vanhemmille ilmaisee. On tärkeää, että puhuu omasta huolestaan, eikä perheen tai lapsen ongelmasta. Myös sen ennakointi, kuinka vanhemmat kyseisen huolen puheeksi ottoon reagoivat, on syytä huomioida. Huoli koskee aina tulevaisuutta, ei jo tapahtuneita asioita. Puheeksi ottamisen tavoite on saada huoleen ratkaisu joko omilla toimintamahdollisuuksilla tai käyttämällä apuna yhteistyöverkostoa. (Eriksson ym. 2005, 21.)

Huolen konkretisointi auttaa työntekijää selkiyttämään huolenaiheita ja pohtimaan mahdollisia tukikeinoja.

3.2 Miten toimin huolen vähentämiseksi ja valmistaudun puheeksi ottamiseen

Huoli on työntekijän subjektiivinen näkemys, joka syntyy työskentelytilanteessa. Huoli lapsesta tai perheestä herää työntekijän omista havainnoista, joita hän tekee lapsen käytöksestä tai perheen tilanteesta. Tekemiään havainnoita hän peilaa aikaisempiin kokemuksiinsa ja käytössään oleviin tietoihin ja taitoihin. Työntekijöillä on käytössään paljon ns. hiljaista tietoa, jota karttuu koulutuksen sekä työ- ja elämäkokemuksen kautta.

Huolen havaitseminen ja puheeksi ottaminen vaativat myös henkilöstöltä hyvää ammattitaitoa, havainnointikykyä, työhön sitoutumista ja rohkeutta. Laadukkaan kasvatuksen toteutuminen edellyttää ammattitaitoisen henkilöstön ja vanhempien välistä kiinteää yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta. Yhteistyö perheen kanssa on noussut entistä tärkeämmäksi kasvatuskumppanuusajattelun myötä. Hyvässä asiakassuhteessa myös vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen on helpompaa.

PUHEEKSIOTTAMISEN PELISÄÄNNÖT:

1. Pohdi huoltasi ja mieti, missä asioissa aidosti tarvitset huoltajien apua lapsen tukemisessa.
2. Mieti, mikä lapsen kanssa työskentelyssä on hyvää ja toimivaa.
3. Mieti miten ilmaiset itseäsi niin, ettei puheesi tule tulkituksi moitteeksi tai syytteeksi.
4. Ennakoi, miten sanoihisi reagoidaan ja mitä tapahtuu, jos teet sen mitä ajattelit.
5. Keskustele mahdollisesti työkaverin kanssa tavasta lähestyä perhettä, mikä auttaa aitoon vuorovaikutukseen ja jatkamaan yhteistyön rakentamista.
6. Kun tunnet, että olet löytänyt rakentavan ja kunnioittavan lähestymistavan, ota huolesi puheeksi sopivan ajan tullen ja sopivassa paikassa. Kuuntele, ole joustava ja läsnä tilanteessa.
7. Puheeksi ottamisen jälkeen pohdi, mitä tapahtui. Kävikö niin kuin ennakoit? Mitä opit tilanteesta? Miten turvaat osaltasi dialogin ja yhteistyön jatkamisen?

- **Koskaan ei ole liian aikaista olla avoin**

- **Koskaan ei ole liian aikaista ryhtyä vuoropuheluun**

- **Koskaan ei ole liian aikaista ryhtyä toimimaan yhdessä!**

3.3 Toimintamalli huolen tilanteessa tai lastensuojelutarpeen ilmetessä

Puheeksi otton tavoitteena on perheen ja työntekijän huolen väheneminen ja toiveikkuuden lisääntyminen. Päämääränä on tukitoimien mahdollistuminen ja ratkaisujen löytyminen tilanteeseen. Samalla kartoitetaan myös verkoston tuen mahdollisuudet asiakkaan

parhaaksi. Kun olet ottanut huolen puheeksi perheen kanssa, sovi siitä, miten toimitaan huolen vähenemiseksi ja väistymiseksi.

Alla yksinkertaistettu toimintamalli huolentilanteessa.

ASIA	MITÄ TEHDÄÄN	KUKA TEKEE
Huoli lapsesta herää	Kirjataan havainnot ylös	työntekijä, jolla huoli lapsen/nuoren hyvinvoinnista herää
Konsultaatioyhteydenotto (tarvittaessa)	Keskustellaan työyhteisössä. Konsultoidaan tarvittaessa lastensuojelua. Päätetään ottaa huoli puheeksi.	huolen havaitsija
Huoltajien mukaanotto	Tarjotaan tukea ja apua → keskustellaan vanhempien kanssa ja sovitaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä sekä yhteistyötahoista. Seurataan tilannetta ja aktivoidaan perhettä oman tilanteensa kohentamiseen.	huolen havaitsija
Jatkotoimet	Jos yhteistyön/seurannan aikana tilanne helpottuu → huoli poistuu, jos tilanne pahenee → arvioidaan jatkotoimenpiteet ja lastensuojeluilmoituksen tarve.	huolen havaitsija, työtiimi
Monialainen yhteistyö eri hallinnonaloilla	Tarvittaessa järjestetään vanhempien kanssa moniammatillinen yhteistyöneuvottelu, jossa kootaan yhteen eri henkilöiden havainnot ja sovitaan jatkotoimenpiteistä.	huolen havaitsija,
Lastensuojeluilmoitus	Tarvittaessa tehdään pyyntö palvelutarpeen arvioinnista tai lastensuojeluilmoitus lapsi- ja perhesosiaalityöhön (LsL 25§). Lastensuojeluilmoituksesta kerrotaan pääsääntöisesti myös huoltajille.	huolen havaitsija
Jatkotoimenpiteet, lastensuojeluselvitys	Arvion lastensuojelun tarpeesta tekee lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Vastuu siirtyy lastensuojelun sosiaalityöntekijälle joka arvioi tarvittavat tukitoimet. Huolen kantaja/ilmoituksen tekijä voidaan kutsua aloituspalaveriin yhdessä asiakkaan kanssa. Yhteistyö jatkuu lapsen/nuoren, huoltajien ja lastensuojelun työntekijöiden kanssa. Lastensuojelu arvioi tarvittavat jatkotoimenpiteet ja kartoittaa yhteistyötahot. Tarvittaessa kiireellisetkin toimet ovat mahdollisia lapsen/nuoren tilanteen helpottamiseksi.	lastensuojelun sosiaalityöntekijä.

Toimintamalli, varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalveluissa/Pieksämäen seurakunnan varhaiskasvatuksessa ja nuorisotyössä

[Liite nro 2](#) Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalveluissa/

Neuvola

[Liite nro 3](#) Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalvelussa/**koulut**

[Liite nro 4](#) Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalveluissa/**Nuorisotoimi**

[Liite nro 5](#) Varhainen puuttuminen/**Pieksämäen seurakunnassa**/Varhaiskasvatus ja nuorisotyö

[Liite nro 6](#) Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalvelussa/**varhaiskasvatuspalveluissa/päivähoito/esiopetus**

3.4 Varhainen puuttuminen Pieksämäen kouluissa ja oppilaitoksissa

Perusopetuksessa ja eri oppilaitoksissa on olemassa oppilaitoskohtaiset poissaolokäytänteet. Perusopetuslain mukaan oppilaan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä myönnetty vapautusta.¹ Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.² Jos oppilaan huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttämistä, hänet on tuomittava oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä sakkoon.³

Poissaoloja ennaltaehkäistään luomalla oppilaille ja opiskelijoille turvallinen ja viihtyisä kouluympäristö. Oppilaan ja opiskelijan poissaoloja seurataan ja niihin puututaan tarvittaessa. Pieksämäen kaupungin peruskoulussa, lukiossa ja toisen asteen oppilaitoksissa käytetään poissaolojen seuraamiseen Wilmaa, johon opettajat kirjaavat poissaolot päivittäin. Seurannassa näkyvät sairauspoissaolot, anotut lomamat ja luvattomat poissaolot.

Alaikäisen oppilaan huoltajan tai täysi-ikäisen opiskelijan tulee ilmoittaa poissaolosta saman päivän aikana Wilmaan ja selvittää poissaolon syy. Mikäli kouluun tai oppilaitokseen ei tule ilmoitusta poissaolosta tai oppilas on koulupäivän aikana ilmoittamatta pois yksittäisiä tunteja, luokanopettaja tai luokanohjaaja ottaa yhteyttä huoltajaan selvittääkseen poissaolon syyn.

Etukäteen tiedossa olevaan poissaoloon tulee pyytää lupa koulusta tai oppilaitoksesta. Huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija voi anoa lupaa poissaoloon enintään kolmeksi päiväksi luokanopettajalta/-ohjaajalta tai ryhmänohjaajalta ja pidempään poissaoloon rehtorilta/koulutusjohtajalta. Kouluilla ja oppilaitoksissa on valmis kaavake poissaolojen anomista varten, jonka voi tulostaa nettisivuilta tai pyytää koululta/oppilaitoksesta.

Lomake toimitetaan hyvissä ajoin ennen suunniteltua poissaoloa. Huoltaja / opiskelija on vastuussa siitä, että opinnot etenevät poissaolon aikana, korvaavien tehtävien pyytamisestä opettajilta ja tehtävien suorittamisesta. Myös kokeiden suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Pieksämäen kaupungin perusopetuksessa

Huoltajan selvityksellä poissaoloja hyväksytään 50 tuntia lukukaudessa, jonka jälkeen sairauspoissaoloista tulee toimittaa terveydenhoitajan tai lääkärin antama todistus. Luokanopettaja/-ohjaaja on yhteydessä huoltajaan 50 tunnin rajan täytyessä. Tarvittaessa luokanopettajan/-ohjaajan ja kuraattorin yhteisharkinnalla huoltaja ja oppilas kutsutaan koululle keskustelemaan poissaoloista. Yli 100 tuntia lukukaudessa poissaolleet oppilaat korvaavat poissaoloja ylimääräisillä tehtävillä ja heidän etenemistään seurataan. Sadan tunnin rajan ylittyessä tehdään yhteistyötä sosiaalihuollon ja perheneuvolan kanssa.

I Ei huolta vyöhyke

POISSAOLOT ovat huoltajan ilmoittamia ja selvittämiä Wilmaan, yhteistyö kodin ja koulun välillä toimii, lomamat anottu jne.

II Pienen huolen vyöhyke

POISSAOLOT ovat jossain määrin epäselviä, huoltaja ei ilmoita poissaoloista, poissaolot ovat tietyiltä tunneilta, tiettyinä päivinä, jatkuva sairastelu tai 50 h poissaolorajan täytyessä luokanopettaja/luokanohjaaja on yhteydessä huoltajaan. Huolen jatkuessa yhteydenotosta huolimatta luokanopettaja/-ohjaaja on yhteydessä kuraattoriin ja työparina kutsutaan huoltajat ja oppilas koululle palaveriin. Oppilas käy kuraattorilla

¹ Perusopetuslaki 35 § (628/1998),

² Perusopetuslaki 26 § (477/2003)

³ Perusopetuslaki 45 (477/2003)

ja järjestetään seurantapalaveri. Koulun tukikeinojen hyödyntäminen. Mahdollinen keskustelu/ kontakti kouluterveydenhuollon, perheneuvolan ja sosiaalihuollon/lastensuojelun mukaan tulosta.
<p>III Tuntuvan huolen vyöhyke</p> <p>POISSAOLOT jatkuvat edelleen ja tilanne menee huonommaksi, koulun ja huoltajien keinot eivät riittäviä tilanteen ratkaisemiseksi.</p> <p>Usein koulun opiskeluhuollon yhteistyötahojen, kuten perheneuvolan ja sosiaalihuollon mukaantulo välttämätöntä (poissaoloja 100 h), verkostopalaverit.</p>
<p>IV Suuren huolen vyöhyke</p> <p>POISSAOLOT ovat vakavia, oppilas syrjäytymisvaarassa, koulunkäynti ei enää säännöllistä, oppilas on voinut jäädä kotiin kokonaan. Tiivis moniammatillinen yhteistyö oppilaan, huoltajan, koulun, perheneuvolan ja sosiaalihuollon/lastensuojelun kanssa.</p>

Kuva 2. Poissaolot / huolen vyöhykkeistö

Pieksämäen lukiossa

Opiskelijoiden poissaolot merkitään sähköiseen järjestelmään saman koulupäivän aikana. Alaikäisen opiskelijan poissaolot selvittää huoltaja. Täysi-ikäinen selvittää poissaolot itse. Kun kurssikohtainen poissaolotuntimäärä ylittää 6 tuntia, aineenopettaja keskustelee opiskelijan kanssa poissaolojen syistä. Yli 12 tunnin poissaolo merkitsee pääsääntöisesti kurssin keskeytymistä, ellei opiskelijalla ole erityisen painavia syitä poissaololleen.

Ammatilliset oppilaitokset

Ammatillisissa oppilaitoksissa poissaoloja seurataan pääasiassa Wilman välityksellä. Wilma on opiskelijahallinto-ohjelman www-liittymä. Opiskelijat valitsevat Wilmassa kurseja, seuraavat suorituksiaan, lukevat tiedotteita ja viestivät opettajien kanssa. Opettajat syöttävät Wilman kautta arvioinnit ja poissaolot, päivittävät henkilötietojaan ja viestivät opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Huoltajat seuraavat ja selvittävät Wilman kautta opiskelijan poissaoloja, viestivät opettajien kanssa ja lukevat koulun tiedotteita. Jos opiskelija joutuu pakottavasta syystä olemaan poissa opetuksesta, hänellä on velvollisuus ilmoittaa asiasta viipymättä ryhmänsä vastaavalle opettajalle. Opiskelija voi sairastuessaan olla poissa ilman lääkärin tai terveydenhoitajan todistusta korkeintaan kolme päivää. Opiskelija voi perustellusta syystä anoa vapaata. Lupa tulee anoa etukäteen kirjallisesti. Enintään viiden päivän pituisen luvan myöntää ryhmän vastaava opettaja, yli viikon mittaisesta päättää vastaava koulutuspäällikkö. Ammatillisissa oppilaitoksissa on luotu omat poissaolojen seurantamallit, jotka löytyvät opiskelijoiden oppaista.

3.5 Ilmoitusvelvollisuus

Kaikilla niillä henkilöillä, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa on lakisääteinen velvollisuus tehdä yhteydenotto lasten ja perheiden sosiaalityöhön mahdollisen tuen tarpeen arvioimiseksi. Ilmoitusvelvollisuutta säätelee sosiaalihuoltolain 1301/2014 35 § seuraavasti:

”Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikirjuri taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoiton, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä.

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä ilmoituksen häntä koskevien salassapitosäännösten estämättä. ”

Myös lastensuojelulain 417/2007 25 pykälän mukainen ilmoitusvelvollisuus on edelleen voimassa, mutta ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että:

1) yhteydenotto tehdään viipymättä; ja

2) yhteydenoton yhteydessä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt.

Kuka tahansa voi tehdä alle 18- vuotiaan lapsen osalta sosiaalihuoltolain mukaisen pyynnön palvelutarpeen arvioimiseksi tai lastensuojeluilmoituksen havaitessaan, että lapsen kasvu ja kehitys on jostain syystä vaarantunut ja lapsen tilanne vaatii selvittelyä. Myös lapsi tai hänen vanhempansa voivat itse ottaa yhteyttä lapsi- ja perhesosiaalityöhön ja pyytää arvioimaan tilannettaan. Sosiaaliohjaajat ottavat vastaan keskitetysti palvelutarpeenarviointipyynnöt sekä lastensuojeluilmoitukset ja huolehtivat asian vireille saattamisesta. Palvelutarpeen arviointipyynnön lomake löytyy Pieksämäen kaupungin nettisivulta. Samalla lomakkeella tehdään myös lastensuojeluilmoitus sekä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus silloin herää huoli lapsesta ja perheestä äidin raskausaikana. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus ohjataan aikuissosiaalityöhön.

Jos kysymyksessä on epäily lapsen pahoinpitelystä tai hyväksikäytöstä, tulee asian tietoonsa saaneen henkilön tehdä välittömästi ja samanaikaisesti sekä tutkintapyynnön poliisille, että lastensuojeluilmoitus eikä ilmoituksesta poikkeuksellisesti kerrota vanhemmille asian luonteen vuoksi. Poliisi ja sosiaalityöntekijä sopivat etenemisjärjestyksestä ja työnjaosta keskenään. Vaikka kysymyksessä on kiireellinen tilanne, on kuitenkin aina mahdollista ennen ilmoituksen tekemistä konsultoida sekä poliisia että sosiaalityöntekijää.

3.6 Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukainen asiakkuus ja tukitoimet

Sosiaalihuoltolailla on pyritty alentamaan avun hakemisen kynnyksiä ja tarjoamaan matalan kynnyksen palveluita riittävän ajoissa ilman lastensuojelun asiakkuutta. Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukainen asiakkuus ja tukitoimet perustuvat palvelutarpeen arviointiin, jossa samalla arvioidaan myös lastensuojelun tarve, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelutarpeen arviointi on prosessi, jossa yhdessä perheen ja verkoston kanssa kartoitetaan lapsen ja perheen vahvuudet sekä tuen tarpeet ja sovitaan joko asiakkuuden päättämisestä selvityksen jälkeen tai sen jatkumisesta ja järjestettävistä palveluista. Palvelut ovat määräaikaista ja niiden järjestäminen perustuu asiakassuunnitelmaan. Lyhytaikaisesti asiakkaille voidaan järjestää lapsiperheiden kotipalvelua, vanhemmuuden tukea sekä neuvontaa ja ohjausta ilman palvelutarpeen arviota. Asiakkuus sosiaalihuollossa on vapaaehtoista. Sosiaalihuoltolain perusteella lapsille ja perheille Pieksämäellä järjestettäviä palveluita ovat esim. tukiperhe, tukihenkilö, perhetyö, vertaisryhmätoiminta, sosiaalityö, sosiaaliohjaus sekä lapsiperheiden kotipalvelu.

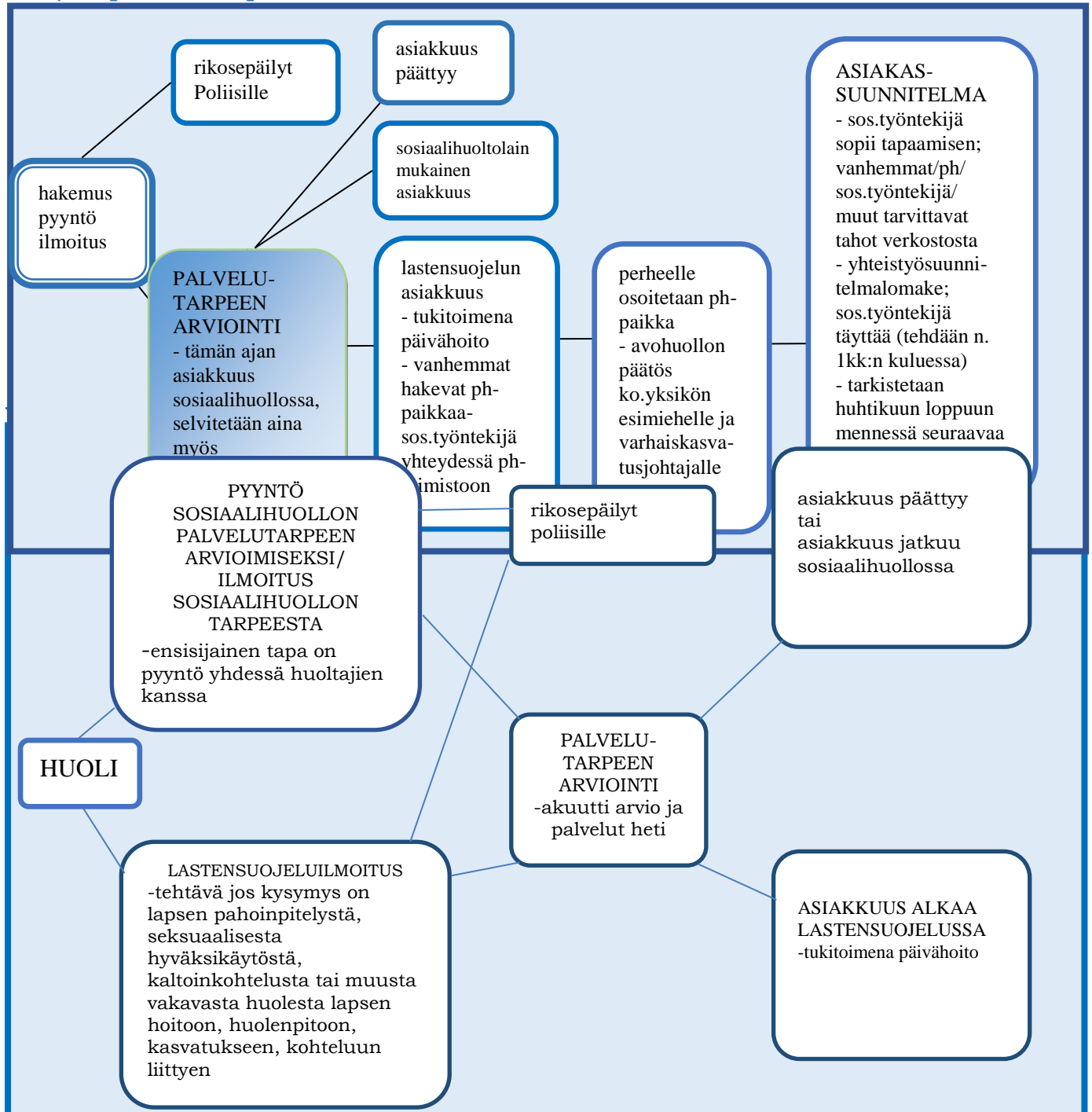
Lastensuojelulain mukaisia tukitoimia ovat mm. kiireellinen sijoitus, sijaishuolto, jälkihuolto, avohuollon sijoitus, perhekuntoutus, päivähoito, taloudellinen tuki sekä tehostettu perhetyö. Lastensuojelussa voidaan lisäksi myöntää yksilöllisin perustein kaikkia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut, samoin kuin lastensuojelun palvelut, ovat tällä hetkellä asiakkaalle maksuttomia Pieksämäellä, vaikka osasta sosiaalihuollon palveluista niiden järjestäjällä olisi mahdollisuus periä asiakkaan maksukyvyn mukainen maksu.

Työskentely lapsi- ja perhesosiaalityössä perustuu yhteistyöhön sekä luottamuksellisuuteen asiakkaan ja työntekijän välillä. Työ on monialaista yhteistyötä perheen verkostossa. Yhteistyötä edistää avoimuus, jonka vuoksi tulee palvelutarpeen arviointipyynnön tehdä

ensisijaisesti yhdessä asiakkaan kanssa ja mikäli se ei onnistu, kertoa asiakkaalle velvollisuudesta sen tekemiseen. Sama koskee lastensuojeluilmoitusta, poikkeuksena lapsen kohdistuva pahoinpitely epäily tai seksuaalisen hyväksikäytön epäily, jolloin samanaikaisesti on epäilyn havainneen henkilön tehtävä myös tutkintapyyntö poliisille. Poliisi ja sosiaalityöntekijät sopivat miten työskentely etenee lapsen etu ja turvallisuus huomioiden. Viranomaisen on tehtävä pyynnöt ja ilmoitukset omalla nimellään. Tehdyt pyynnöt ja ilmoitukset näytetään asiakkaalle.

Yhteistyösuunnitelma (päivähoito lastensuojelun tukitoimena)

a) Lapsi ei vielä päivähoitossa

3.7 Sosiaalipäivystys

Akuutti kriisitilanne voi kohdata ihmisen ajasta tai paikasta riippumatta. Sosiaalisia hätätilanteita ovat mm. perheväkivalta- ja riitatilanteet, lasten ja vanhempien väliset ristiriidat, lapsen heitteillejättö tai sen uhka, aikuisen tai lapsen turvattomuus.

Mikäli kysymyksessä on mahdollisesti kiireellinen avun tarve ja välitön hätä, tulee henkilön, joka on asiasta huolissaan ottaa yhteyttä lastensuojelun virka-aikaiseen päivystykseen. Pieksämäellä yhteydenotto tapahtuu *palveluneuvojan kautta p. 0400 855 793*. Hän kuuntelee soittajan huolen ja tekee ensiarvion. Mikäli hän arvioin tilanteen olevan niin vakava, että se on tutkittava heti, hän ottaa yhteyttä lapsi- ja perhesosiaalityön virka-aikaiseen päivystykseen, josta on saatavilla sosiaalityöntekijän työpanos joka arkipäivä klo 8-16.00 tehtävän hoitamiseen. Virka-ajan ulkopuolisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen hoitaa ostopalvelusopimuksen perustuen *Essote p. 044 7942 394 (virka-ajan ulkopuolella kaikkina viikonpäivinä; arkisin klo 16.00 - 8.00, viikonloppuisin pe klo 16.00 - ma klo 8.00)* Tarvittaessa sosiaalipäivystäjän saa kiinni hätäkeskuksen kautta numerosta 112.

Sosiaalityöhön liittyvissä kysymyksissä on mahdollisuus konsultoida nimettömästi sekä sosiaalityöntekijöitä, sosiaaliohjaajia että erityssosiaalityöntekijää, joten mielessä olevien huolien kanssa ei tarvitse jäädä yksin.

4. Vaitiolovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen

Velvollisuus tehdä ilmoitus sosiaalihuollon palvelun tarpeesta sekä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus menevät salassapitosäädösten edelle mikäli asiakas ei itse kykene apua hakemaan tai lapsen etu sitä vaatii. Asiakkaalla on oikeus tietää mitä tietoja hänestä kerätään, luovutetaan, kenelle luovutetaan ja millä perusteella tietoja luovutetaan. Kukaan ei kuitenkaan saa joutua vaaraan tai ilman apua salassapitosäännösten vuoksi. Asiakastyössä yleensä tietojen luovuttaminen tapahtuu asiakkaan luvalla, mutta on joitakin poikkeuksia kuten sosiaalihuollon viranomaisen oikeus saada toiselta viranomaiselta salassa pidettävää tietoa työtehtävänsä hoitamiseksi (ks. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/281, 8 § ja 20§). Nämä tilanteet ovat sellaisia, joissa kysymys on lapsen edusta tai sellaisen asiakkaan oikeuksista tai edusta, joka ei itse kykene esimerkiksi terveydentilansa vuoksi arvioimaan omaa etuaan tai jos sosiaalihuollon viranomaisen mahdollisuus hoitaa tehtäviään ilman tarvittavia asiakastietoja. Tietoja pyydetään aina kirjallisesti yksilöidysti ja perustellusti.

Salassa pidettäviä tietoja on kuitenkin oikeus luovuttaa ilman asiakkaan suostumusta, kun

- 1) se, jota asiakirja koskee, on hoidon tai huollon ilmeisessä tarpeessa terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa vaarantumisen vuoksi eikä hoidon tai huollon tarvetta muutoin voida selvittää taikka hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa;
  - 2) tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi; tai
  - 3) tieto on tarpeen asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä.
- (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812 § 17)

Muistathan, että velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus menee aina salassapitovelvollisuuden edelle!

5. Lomakkeet

Varhaiseen tukeen liittyvät lomakkeet löydät Pieksämäen kaupungin asemalta M eli [M:\Varhaisen puuttumisen lomakkeet](#)

6. Palvelut ja yhteystiedot

Pieksämäen kaupungin ajan tasalla olevan sisäisen puhelinluettelon löydät M-asemalta tai intranetin etusivulta

[\\pmk-s-file\pmk-yhteinen\sisainen puhelinluettelo\sisäinenpuhelinluettelo.xls](#)

**LASTEN JA PERHEIDEN SOTE - PALVELUT PIEKSÄMÄEN KAUPUNGISSA
YHTEYSTIEDOT:**

Perhepalveluiden tulosaluejohtaja Greta Jauhijärvi p. 044 588 3300.

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@pieksamaki.fi

Sosiaali – ja terveystieteiden keskus

Tapparakatu 1-3, 76100 Pieksämäki

Keskus (015) 788 2111

Lastensuojelun ja aikuissosiaalityön sekä vammaisten palvelujen etupäivystys:
palveluneuvoja p. 0400-855 793 (arkisin klo 8-16)

Perheneuvolan puhelinneuvonta ja ajanvaraukset ma-pe klo 12.00 -13.00

p. 044 799 5695

Perheiden palvelujen yksikön esimies Milla Ryynänen p. 040 549 5520.

Perheiden palvelujen tulosityksikkö käsittää seuraavat tiimit:

Perhesuunnittelu- äitiys- ja lastenneuvola sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Lapsiperheiden kotipalvelu

Perheneuvola

Perhetyö

Lapsi- ja perhesosiaalityö

Perheoikeudelliset palvelut / lastenvalvojan palvelut

Aikuissosiaalityön ja vammaisten palvelujen yksikön esimies Kirsti Piispanen
p.040 6429 167.

Aikuissosiaalityön ja vammaisten palvelujen tulosityksikkö käsittää seuraavat tiimit:

Aikuissosiaalityö

Vammaisten palvelut

Maahanmuuttajien palvelut / kotoutusohjaus

Kotoutumisohjaaja Eija Inkinen, puh. 040 651 4930

Asiakkaat ohjautuvat sosiaalityöntekijöille asuinalueensa osoitteen perusteella.

Maantieteellinen aluejako on yhteneväinen terveydenhuollon aluejaon kanssa.

Sosiaaliohjaajat lapsi- ja perhesosiaalityössä työskentelevät kaikilla alueilla. Aluejako ja yhteystiedot ovat saatavilla Pieksämäen kaupungin nettisivuilta. Uusien asiakkaiden yhteydenotot lapsi- ja perhesosiaalityöhön tapahtuvat sosiaaliohjaajien kautta keskitetysti. Kirjalliset palvelutarpeen arviointipyyntö ja lastensuojeluilmoitukset tulee lähettää sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen osoitteeseen. Maahanmuuttajalasten ja –nuorten asioissa voi konsultoida kotoutumisohjaaja Eija Inkinen.

Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien puhelinaika lapsi- ja perhesosiaalityössä on maanantaisin, keskiviikkoisin, torstaisin ja perjantaisin klo 9.00- 10.00.

Puhelinaika aikuissosiaalityössä on joka arkipäivä klo 9.00- 10.00.

Perhepalveluissa työskentelee erityissosiaalityöntekijä, jonka yhtenä keskeisenä tehtävänä on antaa konsultointiapua yhteistyökumppaneille ja ammatillista tukea sosiaalityöhön. Erityissosiaalityöntekijälle voi soittaa arkisin virka-aikaan p. 040 356 3981.

<http://www.pieksamaki.fi/wp-content/uploads/Lomake-yhteydenotto.pdf>

M:\Lapsiperheiden palvelupolut

LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUJA:

*Lapsiperheiden kotipalvelun sekä perheneuvolan esite ja hoitopolku löytyy
M:asemalta.*

VARHAISKASVATUSPALVELUT (PÄIVÄHOITO JA ESIOPETUS)

PÄIVÄHOITOTOIMISTO, Kanttila, Vilhulantie 5, 76850 Naarajärvi
 Varhaiskasvatuksen johtaja, puh. 044 588 3404
 Riitta Kiviranta, päivähoidon ohjaaja 044 588 3306
 Anne Peltola, päivähoidon ohjaaja, 044 588 2299
 Sinikka Heikkinen, toimistosihiteeri, päivähoitolaskutus ja palveluseteli, 044 799 5356

Kunnallista päivähoitopaikkaa ja yksityisen päivähoiton palveluseteliä voi hakea sähköisesti www.pieksamaki.fi /päivähoito ja esiopetus- sivuilta.

VARHAISKASVATUKSEN TUKIPALVELUT, Tapparakatu 1-3, 2. krs
 Aira Sinkkonen, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, 044 588 2319
 Paula Hiltunen, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, 0400 855 757
 Riikka Härkönen, puheterapeutti, 044 799 5694, 1.8.2018 alkaen
 Tuula Vauhkonen, varhaiskasvatuksen perheohjaaja, 044 799 5535, Perheiden Talo, Kalevalankatu 38

EDUNVALVONTA

Yleisen edunvalvonnan järjestäminen kuuluu Varkauden oikeusaputoimistolle. Pieksämäen kaupungin alueella yleistä edunvalvontaa hoitavat 1.1.2011 alkaen:

Etelä-Savon edunvalvontapalvelu Ky Savontie 1, 2. krs
 76100 PIEKSÄMÄKI
 Faksi 015 348 810
 Sähköposti etunimi.sukunimi@edunpalvelu.fi

Joroisten ja Pieksämäen alueiden edunvalvonnat:

Antti Ollikka
 1. yleinen edunvalvoja
 p. 044 430 8700
antti.ollikka@edunpalvelu.fi

TALOUS- JA VELKANEUVONTA

Pieksämäki kuuluu Mikkelin seudun talous- ja velkaneuvonta-alueeseen. Talous- ja velkaneuvonta on lakisääteistä ja asiakkaille maksutonta palvelua. Talous- ja velkaneuvonnan tavoitteena on auttaa asiakasta saavuttamaan tasapainoinen talous. Toiminnan lähtökohtana on asiakkaan oman toiminnan ja päätöksenteon tukeminen. Jokaisella maksuvaikeuksissa olevalla on mahdollisuus neuvontaan ja sillä pyritään ennaltaehkäisemään velkaongelmien syntymistä.

Talous- ja velkaneuvonta toteutetaan seudullisesti, lisätietoa osoitteesta:
<http://www.essote.fi/asiakkaalle/palvelut/talous-ja-velkaneuvonta/>
 Nettisivulla voit käydä täyttämässä sähköisen palvelupyynnön.

Vastaanotto jokaisen kuukauden 1. keskiviikko klo 9 – 15

Pieksämäen sosiaalitoimisto

(asiointi aikavarauksella)
 Tapparakatu 1-3, 76100 Pieksämäki

PIEKSÄMÄEN NUORISOTOIMI, Huvilakatu 31 E-rakennus, 76130 Pieksämäki
etunimi.sukunimi@pieksamaki.fi

lasten ja nuorten hyvinvointikoordinaattori (nuorisotoimen esimies)
 Seija Laitinen 044 088 2470

Facebook: Pieksämäen nuorisotoimi Seija Laitinen

Erityisnuorisotyöntekijä (nuorten osallisuus ja yhteisöllisyys, koulunuorisotyö, nuorten kesätyöt)

Pia Niilo-Rämä 044 588 3419

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Pia Niilo-Rämä](#)

Instagram: [pianuoriso](#)

Erityisnuorisotyöntekijä (nuorten työpaja vastaava)

Eetu Rimpineva 044 799 5242

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Eetu Rimpineva](#)

Nuorisotyöntekijä (nuorisotilatyön koordinointi, kulttuurinen nuorisotyö, nuorisotiedotus)

Aino Laitinen 044 799 5279

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Aino Laitinen](#)

Instagram: [aino_nuorisotoimi](#)

Nuorisotyöntekijä (Kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotyö)

Paula Manninen 044 588 3418

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Paula Manninen](#)

Instagram: [paulanuorisotoimi](#)

Etsivä nuorisotyöntekijä

Piia Tenhunen 044 799 5348

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Piia Tenhunen](#)

Etsivä nuorisotyöntekijä

Inka Karjalainen 044 588 2860

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Inka Karjalainen](#)

Etsivä nuorisotyöntekijä (Työpaja)

Tiia Leikas 044 088 2473

Facebook: [Pieksämäen Nuorisotoimi Tiia Leikas](#)

Nuorten työpajaohjaaja

Aki Markkanen 040 668 2830

Facebook: [Pieksämäen nuorisotoimi Aki Markkanen](#)

Nuorisotalojen aukiolot ja tietoja nuorisotoimen toiminnoista yms.

www.polnt.fi/Pieksamaki <http://www.pieksamaki.fi/nuoriso>

KOULUTOIMI

KOULUKURAATTORIT JA KOULUPSYKOLOGIT: etunimi.sukunimi@pieksamaki.fi

Koulukuraattori (kuka Rian tilalla) 044 588 2401

Koulukuraattori Päivi Hännikäinen 044 588 3720

Koulupsykologi Terhi Saavalainen 044-5882409

Koulupsykologi Reetta Väisänen 044-7874041

<http://www.peda.net/img/portal/1938376/esite2011kesa.doc?cs=1312352397>

http://www.peda.net/img/portal/1649362/Koulukuraattorin_tyonkuva.pdf?cs=1251738959

PERUSKOULUT

<http://www.peda.net/veraja/pieksamaki/perus>

KOULUTOIMISTO

<http://www.peda.net/veraja/pieksamaki/kt>

<http://www.peda.net/veraja/pieksamaki/perus/siili>

ILTAPÄIVÄTOIMINTA, KOULUNJÄLKEINEN KERHOTOIMINTA JA KESÄNUOKKARI
lisätietoa: 044 588 3416, pirjo.sarkka@pieksamaki.fi
<http://www.pieksamaki.fi/palvelut/koulutus/iltapaivatoiminta/>
<http://www.pieksamaki.fi/palvelut/koulutus/kesanuokkari/>

PIEKSAMÄEN SEURAKUNTA, Keskuskatu 27, etunimi.sukunimi@evl.fi
www.pieksamaenseurakunta.fi

LAPSI- JA PERHETYÖ: Lapsityön toimisto
Lapsityönohjaaja 050 381 9639 Keskuskatu 27, 76100 Pieksämäki

VARHAISNUORISO- JA NUORISOTYÖ:
Johtava nuorisotyönohjaaja Ilmo Häkkinen 050 306 7645 Keskuskatu 27, 76100
Pieksämäki

DIAKONIATYÖ:
Johtava diakoniatyöntekijä Sari Sormunen 050 381 9636 Keskuskatu 27, 76100 Pieksämäki

JÄRJESTÖT/ Tapahtumakalenteri

Pieksämäkeläiset järjestöt järjestävät mielekästä toimintaa niin lapsille, nuorille kuin koko perheellekin. <http://www.pieksamaki.fi/fi/jaerjestoet> , <http://www.sportpieksamaki.fi/>
<http://www.pieksamaki.fi/fi/tapahtumakalenteri>

7. Liitteet

Liite nro 1

Varhaisen tuen työryhmä

Laitinen Seija, lasten ja nuorten hyvinvointikoordinaattori nuorisotoimi; puheenjohtaja
Heiskanen Elina, koulukuraattori
Kiviluoto Helimaija, lastensuojelun perhetyöntekijä
Vilhunen Anu, varhaiskasvatus
???, Pieksämäen seurakunta lapsi ja perhetyö
Virtanen Sari, Pieksämäen seurakunta varhaisnuorisotyö
Naukkarinen Hanna, kouluterveydenhoitaja
Nykänen Jaana, neuvolan terveydenhoitaja

Liite nro 2

Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalveluissa/ neuvolassa

Mittarina on työntekijän oma huoli lapsesta perheestä, ja tavoitteena on huolenvähenneminen tai häviäminen.

MINULLA EI OLE HUOLTA

Lapsi kasvaa, kehittyy ja käyttäytyy ikätasonsa mukaisesti.

Yhteistyö vanhempien kanssa on toimivaa.

Vanhemmat pystyvät riittävän hyvään vanhemmuuteen, ja heillä on voimavaroja.

Neuvolakäynnit toteutuvat suunnitellusti.

Lapsi saa riittävästi hoitoa, hoivaa ja huolenpitoa.

Muilta tahoilta ei kantaudu huolta lapsen ja perheen asioista.

MINULLA ON HUOLI

Huolen syntymisen kriteereinä ovat neuvolatarkastusohjelman sisältö ja suositukset ja / tai oma tunne huolen olemassaolosta.

-Otan huolen puheeksi vanhempien kanssa.

-Tiivistän yhteydenpitoa perheen kanssa (tihennetyt käynnit neuvolassa, puhelut, neuvolan perhetyöntekijän tapaamiset)

-Konsultoin neuvolatiimiä

-Tarvittaessa konsultoin muita tahoja perheen luvalla tai anonymisti (mm. kelto, pene, lastensuojelu, Alku-työryhmä).

”Miten minun olisi paras toimia”

-Annan perheelle tietoa muista palveluista.

-Ohjaan vanhemman omien palveluiden piiriin (lääkäri, sosiaalityöntekijä, päihde- ja mt-yksikkö jne) →seuraa tuen vaikutusta

HUOLENI KASVAA

Edellä mainitut toimenpiteet eivät poista huolta.

-Konsultoin muita tahoja perheen luvalla tai anonymisti (mm. kelto, pene, lastensuojelu, Alku-työryhmä).

-Kokoan verkostopalaverin yhteytyössä perheen kanssa.

→ sovitaan tukimuodoista esim.

päivähoidossa, neuvolan perhetyöntekijän kanssa

→ seuraan tuen vaikutusta

seurantapalaverissa, kirjallisen palautteen avulla tai neuvolakäynnin yhteydessä

-Teen lähetteen sovittujen käytäntöjen mukaan esim.

perheneuvolaan, Alku-työryhmään.

→ palaute tehdyistä toimenpiteistä

ja suunnitelmista kirjallisena neuvolaan tai palaute verkostopalaverissa

-Ohjaan vanhemman omien palveluiden piiriin

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

Viimeistään nyt yhteydenotto lastensuojeluun ja / tai lääkäriin.

-Konsultointi ja ilmoitukset suoraan sosiaalityöntekijälle lastensuojeluun

-Lapsen ja perheen hyvinvointia tuetaan moniammatillisen tuen avulla.

Huoleni poistuu

Huoleni poistuu

Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin peruspalveluissa/ Koulut

Mittarina on työntekijän oma huoli oppilaasta tai opiskelijasta. Tavoitteena on huolen väheneminen tai häviäminen.

MINULLA EI OLE HUOLTA

Oppilas / opiskelija kehittyy, käyttäytyy ja oppii ikätasonsa mukaisesti.

Huoltajan ja koulun välinen yhteistyö on toimivaa.

Oppilaan /opiskelijan koulunkäynti on säännöllistä.

Työntekijän luottamus omiin mahdollisuuksiinsa on vahva.

MINULLA ON HUOLI

Työntekijän huoli herää esim. oppilaan kehitymisestä, käyttäytymisestä, oppimisesta, sosiaalisista suhteista, tunne-elämästä tai perheeseen liittyvistä asioista. Oppilaan koulunkäynti on epäsäännöllistä (poissaoloja 50 h).

HUOLEN PUHEEKSIOTTAMINEN

Huoli otetaan puheeksi opiskelijan/huoltajan kanssa.

KONSULTOINTI JA ALKUARVIOINNIN TEKEMINEN YHTEISTYÖSSÄ

luokanopettaja/luokanohjaaja/ryhmänohjaaja

- rehtori
- erityisopettaja
- kuraattori
- psykologi
- opinto-ohjaaja
- terveydenhoitaja
- koululääkäri

Oppilasta / opiskelijaa ohjataan käyttämään tarvittavia koulun tukipalveluja.

Oppilasta / opiskelijaa ohjataan käyttämään tarvittavia koulun tukipalveluja.

HUOLENI KASVAA

Huoli jatkuu edelleen oppilaan asioissa.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
YHTEYDENOTTO-VELVOLLISUUS opiskeluhoollon kuraattoriin tai psykologiin, kokonaistilanteen arviointi. Ohjaava taho välittää tiedon yhteydenotosta huoltajalle.

MONIALAINEN ASiantuntijaryhmä

Oppilaan / opiskelijan tueksi kootaan monialainen asiantuntijaryhmä.

YHTEISTYÖTAHOJEN HAKEMINEN JA VERKOSTOPALAVERI

- perheneuvola
- sosiaalihuolto
- lastensuojelu
- nuorten sairaanhoitaja
- nuorisotoimi, etsivä nuorisotyö
- Pientare
- poliisi
- MKS, KYS

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

Oppilaan tilanteeseen on saatava pikaisesti muutos.

TIIVIS MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Sosiaalihuoltolain mukaiset perhepalvelut/ lastensuojelu.

Lääkärin konsultaatio/ arvio oppilaan / opiskelijan tilanteesta.

Koulu/oppilaitos on mukana jatkotyöskentelyssä.

HUOLENI POISTUU

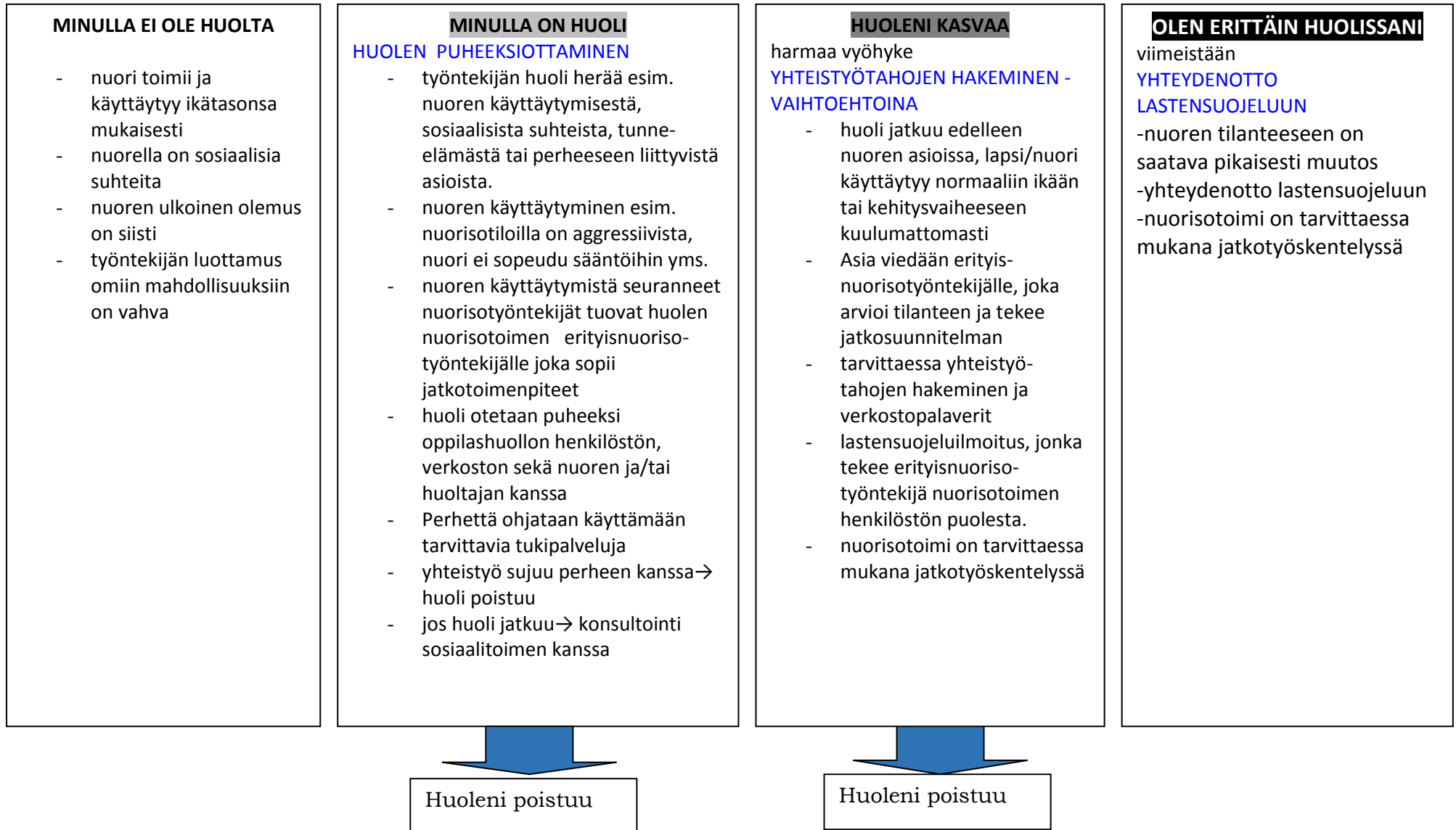

HUOLENI POISTUU

Liite nro 4

Varhainen puuttuminen Pieksämäen kaupungin nuorisotoimessa

Mittarina on työntekijän oma huoli lapsesta perheestä, ja tavoitteena on huolen väheneminen tai häviäminen.

VARHAINEN PUUTTUMINEN Pieksämäen seurakunta /lapset ja nuoret

Mittarina on työntekijän oma huoli lapsesta perheestä, ja tavoitteena on huolen väheneminen tai häviäminen.

MINULLA EI OLE HUOLTA

- lapsi on leikkivä
- lapsi toimii ikätasansa mukaisesti
- toimiva keskusteluyhteys vanhempien kanssa
- perheen arki sujuu

MINULLA ON HUOLI HUOLEN PUHEEKSI OTTAMINEN

- jos lapsi/nuori on yksinäinen, ei oman ikäistensä seuraa
- lapsella äkillisiä itku- ja raivokohtauksia
- lapsen/nuoren/vanhemman käyttäytymisessä tapahtuu muutos
- työntekijässä herää huoli →
- 1) keskustelu ensin työparin/ kassa kanssa
- Huoleni poistuu kassa
- yhteistyön tiivistäminen perheen kanssa,
- etsitään keinoja yhdessä miten kerhotoiminta voi tukea lasta/nuorta
- rinnalla kulkeminen, tilanteen seuraaminen, tarvittaessa ohjausta muihin auttajatahoihin
- yhteistyö sujuu perheen kanssa → huoli poistuu
- jos huoli jatkuu: konsultointi

HUOLENI KASVAA

harmaa vyöhyke
YHTEISTYÖTAHOJEN HAKEMINEN VAIHTOEHTOINA:

- lapsi/nuori käyttäytyy normaaliin ikään tai kehitysvaiheeseen kuulumattomasti
- perheessä epävarmuutta ja avuttomuutta lapsen/nuoren kasvatuskysymyksissä sekä arjen

Huoleni poistuu eikä

- tukiverkostoa →
- puheeksiottaminen perheen kanssa
- ohjaus muihin auttajatahoihin
- jos tilanne vaatii: yhteys lastensuojeluun
- yhteistyö tarvittaessa auttajatahon kanssa
- rinnalla kulkeminen ja tukeminen

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

viimeistään
YHTEYDENOTTO LASTENSUOJELUUN

- perheen voimavarat vähäiset
- lapsen/nuoren fyysisten ja/tai psyykkisten tarpeiden täyttymisessä on puutteita
- perheväkivalta

Huoli puheeksi päättäväisesti perheen kanssa

Yhteydenotto lastensuojeluun

Säilytetään yhteys perheeseen

MINULLA EI OLE HUOLTA

- Peruspalvelut ja perheiden omatoimisuus täydentävät toisiaan
- Yhteistyö perheen ja päivähoitopaikan välillä toimii

MINULLA ON HUOLI HUOLEN PUHEEKSIOTTAMINEN

- Otan huolen puheeksi perheen kanssa. Tuen perhettä ja ohjaan tarvittaviin palveluihin.
- Huolen jatkuessa konsultoin työtovereitani/omaa tiimiäni

HUOLENI KASVAA

harmaa vyöhyke
YHTEISTYÖTAHOJEN HAKEMINEN - VAIHTOEHTOINA:

- Kutsun koolle verkostokokouksen konsultoituani esimiestäni (vanhemmat, työntekijöitä eri

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

- viimeistään
YHTEYDENOTTO LASTENSUOJELUUN
- Ensisijaisesti yhdessä vanhempien kanssa palvelutarpeen arviopyyntö
  - Tarvittaessa kirjallinen

PIEKSÄMÄEN KAUPUNKI / VARHAISKASVATUS

HUOLEN PORTAAT

Lastensuojelutarpeen selvittämiskäytännöt ja lastensuojelu-ilmoituksen ohjeet Huolen Portaiden lopussa!!

1. EI HUOLTA LAPSESTA

Lapsi

Toimii ikätasonsa ja kehitysvaiheensa mukaisesti.
Selkeä päivärhythmi.
Fyysiset ja psyykkiset tarpeet on huomioitu.

Perhe

Perheellä ei suuria ongelmia: hoitoaikojen ilmoittelu unohtuu, varavaatteiden tuonti unohtuu. Ongelmista huolimatta ei suurta vaikutusta lapseen ja arki sujuu.
Luottamuksellinen yhteistyö toimii

Toimintakäytännöt

Normaalit yhteistyökäytännöt

- avoimet keskustelut lapsen asioissa – kasvatuskumppanuus
- lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmat, vasu
- hoitosopimus
- 4-vuotislomakkeen täyttö (tarvittaessa 3- tai 5-vuotislomake) ja yhteistyö neuvolan kanssa vanhempien luvalla

2. PIENI HUOLI

Pieni huoli käynyt mielessä, mutta luottamus omiin mahdollisuuksiin vielä hyvä.

Lapsi

Lapsi reagoi kehitysvaiheessaan hieman normaalia rajummin

- ”hitaat lapset”
- temperamentiltaan energiset ja vahvan ”oman tahdon” omaavat lapset
- uhma/tahtoikä

Lapsen käytös muuttuu

- uhma/tahtoikä tulee voimakkaana, mutta aikuinen tietää käytöksen johtuvan siitä
- voimakkaasti käyttäytyvä lapsi ”hiljenee”
- kiusaaminen

Pienillä arjen järjestelyillä saadaan arki sujumaan. Tilanne katsotaan selkeästi kehitysvaiheeseen liittyväksi / osaksi lapsen persoonallisuutta. Ongelmallinen toiminta satunnaista

Lapsi satunnaisesti

- itkuinen, surullinen, riitelevä
- syrjäänvetäytyvä
- epäsiisti

Perhe

Lapsen tilanteesta kerrotaan vanhemmille normaalien käytäntöjen mukaisesti ja mahdollisesti tiiviit, avoimet keskustelut vanhempien kanssa. Perhe tietää päivähoidon huolesta.

Vanhemmat eivät välttämättä reagoi lapsen tilanteeseen tai vähättelevät sitä.

Perheellä kriisejä, jotka vaikuttavat lapseen ja tieto hoitoon tulee lapsen kautta

- rajut riidat
- alkoholin väärinkäyttö
- vakava sairaus
- kuolemantapaus lähipiirissä
- uupuminen - masennus

Perheellä avuttomuutta eikä lähi- ja tukiverkoston

Toimintakäytännöt

Seurataan lapsen tilannetta ja tilanne otetaan huomioon normaalien toimintatapojen kautta. Työntekijän normaali ohjaus ja opastus on usein riittävää.

Hoidossa tehdään myös tarvittaessa mahdollisesti erityisiä järjestelyjä lapsen tilanteen helpottamiseksi, mikäli normaalit toimintatavat eivät ole riittäviä.

Työntekijä, joka havaitsee huolen, on velvollinen toimimaan siten, että asiaan reagoidaan joko yksikön sisällä tai ottamalla yhteys yhteistyötahoihin. Ulkopuolinen konsultointi tapahtuu nimettömänä salassapitosäännöksiä noudattaen.

Ulkopuolisina asiantuntijoina voidaan käyttää:

- varhaiskasvatuksen perheohjaaja
- sosiaalihojaaja
- perheneuvola
- lastenneuvola

Perheelle voidaan tarjota lisäpalveluja tueksi. Perhe voi päättää vapaaehtoisesti hakeutuuko palvelujen piiriin. Mikäli perhe haluaa palveluja tueksi, mutta itse ei osaa tai tohdi ottaa yhteyttä, voi työntekijä myös itse järjestää perheen suostumuksella asioita.

Päihdeongelmat:

- asiakas voi ottaa suoraan yhteyttä A-klinikkaan ja sopia käynneistä (asiakkaalle maksuton)
- voi ottaa yhteyttä myös sosiaalityöntekijään, jossa kartoitetaan tilannetta ja mietitään palveluita ja tukea
- mahdollisuus saada myös laituskuntoutuspalveluja, joihin tarvitaan maksusitoumus sosiaalitoimelta
- katkaisuhuolto sosiaalityön kautta, kun päihdeputki on saatava lakkautumaan
- voi hakeutua katkaisuun myös lääkärin vastaanoton kautta

Vanhempien uupuminen ja väsymys

- voidaan tarjota perheohjaajan palveluja
- perheohjaaja voi jalkautua perheen arkeen ja tukea arjessa selviytymistä
- voi saada myös keskusteluapua sosiaalityöntekijältä, jossa voidaan kartoittaa kokonaistilannetta
- yhteyttä voi ottaa perheohjaajaan

Perheväkivalta

- voi saada keskustelu – ja terapia-apua Viola ry:ltä (voi ottaa itse yhteyttä, pitempiaikaiseen tukeen tarvitaan sosiaalitoimen maksusitoumus)
- miesten asema: kaikenlaiset miehen elämää ja isyyttä koskevat asiat; keskustelua, ohjausta ja tukea miehille mm. perheneuvolasta

Perheen sisäiset ristiriidat ja kommunikaatio

- yhteydenotto varhaiskasvatuksen perheohjaajaan
- asiakas voi ottaa yhteyttä myös Perheneuvolaan
- maksuton

Lapsen kehitykseen liittyvät asiat

- yhteys lastenneuvolaan
- mahdollisuus lääkärikäynteihin
- psykologin palvelut
- puheterapia

Työntekijä seuraa perheen tilanteen kehittymistä. Ja antaa myös palautetta.

3. HARMAA VYÖHYKE

Huoli on lisääntynyt. Oma kyky selvittää tilanteesta on epävarma. Erityisten järjestelyjen ja keskustelujen kautta ei ole saatu muutosta tilanteeseen. Työntekijä keskustelee perheen kanssa konkreettisesti esiin tulevista ongelmista.

Lapsi

Lapsen kehitys ei ole ikätasoista

- fyysinen kehitys
- psykkinen kehitys

Lapsen olemus ihmetyttää

- seksuaalisuus korostuu
- mustelmat
- tarinat
- lapsen oirehtiminen lisääntyy
  - aggressiivisuus tai sulkeutuneisuus
  - haluton
  - fyysiset oireet esim. vatsakipu, päänsärky, joille ei löydy selitystä
  - jo kuivaksi oppinut alkaa kastelun/ tuhrimisen

Perhe

Perheen voimavarat vähäiset ja vanhempien käyttäytyminen ja olemus huolestuttaa.

Vastuuta lapsista kantavat sisarukset ja vaihtuvat aikuiset.

Epävarmuus perheen halukkuudesta yhteistyöhön.

Tukitoimenpiteet osoittautuneet riittämättömiksi tai perhe ei ole hakeutunut niihin.

Toimintakäytännöt

Lapsen etu ohjaa käytäntöjä.

Monialaisen yhteistyön käynnistäminen. Monialaisen yhteistyön käynnistämisestä on yhdessä sovittu työyhteisössä ja kaikki ovat ymmärtäneet sen tarpeellisuuden. Otetaan yhteys siihen tahoon, johon asiat liittyvät.

- ehdotetaan perheelle palaveria niiden tahojen kanssa, joita asia koskee
- kutsujana se taho, jolla huoli noussut
- yksittäisen työntekijän vastuu siirtyy moniammatilliselle työryhmälle
- työryhmä arvioi itse toimintaansa
- työryhmässä sovitaan työskentelystä ja seurannasta
- yhteistyöstä tehdään kirjallinen suunnitelma
- työnjaosta ja vastuusta sopiminen

Mikäli perhe ei suostu monialaiseen yhteistyöhön, tulee arvioida tilannetta. Mikäli huoli muodostuu suureksi, tulee arvioitavaksi lastensuojeluilmoituksen tekeminen kohdan 4 mukaisesti.

4. SUURI HUOLI

Työntekijällä ei keinoa yksin selviytyä tilanteesta. Moniammatillinen yhteistyö ei ole käynnistynyt tai ei ole ollut mahdollista. Moniammatillinen yhteistyö ei ole tuonut toivottua muutosta asioihin.

Lapsi

Lapsen kehitys taantuu ja laajoja kehitysviiveitä. Ongelmia perustoiminnoissa.

Lapsella selkeitä merkkejä pahoinpitelystä.

Lapsella erilaisia vaikeita pelkotiloja.

Lapsi oirehtii jatkuvasti mm. aggressiivisesti muita kohtaan, keskittymiskyvytön ym. Muut tahot jo mukana lapsen tilanteessa ja lapsi jo mahdollisten muiden palvelujen piirissä.

Lapsen tilannetta ei voida enää pelkästään seurata, vaan muutos parempaan tulisi tapahtua.

Perhe

Vanhemmat eivät reagoi millään tavalla päivähoidon suureen huoleen ja kieltäytyneet yhteistyöstä. Vanhemmilla kyvyttömyys selvittää asioista suhteessa lapsen käytökseen.

Lapsen tilanne vaatisi vanhemmilta toimenpiteitä, joita eivät halua tai kykene tehdä.

Lapsi ei kuitenkaan ole välittömässä vaarassa, joka vaatisi heti toimenpiteitä.

Vanhemmat saattavat jättää lapsen hakematta tai hakevat humalassa.

Toimintakäytännöt

Asiassa tehdään lastensuojeluilmoitus sosiaalitoimelle. Ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä työyhteisössä sovitaan yhteisesti menettelystä. Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä kerrotaan perheelle ja myös ilmoituksen perusteet. Vastuu asian selvittelystä siirtyy sosiaalitoimelle.

Menettelytapaohjeet tilanteisiin, joissa lasta ei haeta päivähoidosta sulkemisaikaan mennessä:

1. Päivähoidon työntekijä selvittää asiaa ensin puhelimitse vanhempien tai muun lähipiirin kanssa ja harkitsee keskustelun perusteella jatkotyöskentelyn asianmukaisesti.

2. Mikäli lapsen ”unohtamisen” syynä on vanhemman/vanhempien alkoholin tai muiden päihteiden käyttö tai jokin muu vakava laiminlyönti, tulee työntekijän ottaa välittömästi yhteyttä sosiaalipäivystykseen p. 112, josta asiaa hoidetaan eteenpäin. Päivystäjältä saa

myös välittömät ohjeet, kuinka toimitaan ja hän alkaa tavoitella lapsen huoltajia. Tässä tapauksessa tehdään aina lastensuojeluilmoitus!

3. Mikäli vanhempiin tai muihin lasta mahdollisesti päivähoidosta hakeviin henkilöihin ei saada minkäänlaista yhteyttä, on soitettava virka-aikana palveluneuvojalle p. 0400 855 793 ja virka-ajan ulkopuolella klo 16.00-8.00 sosiaalipäivystäjälle p. 044 7942 394 tai 112 ja neuvoteltava hänen kanssaan jatkosta.

4. Mikäli viivästymisen syynä on esim. vanhemman työeste, matkankulkuun liittyvä viivästys ja tiedossa on, että lasta tullaan hakemaan heti, kun se on mahdollista, mutta vanhemmilla ei ole sillä hetkellä ketään hakijaa hälytettävissä, voi tiedustella seuraavien yksiköiden senhetkistä tilannetta ja sopia yksikön ja lapsen vanhempien kanssa, mihin lapsi voidaan viedä odottamaan hakijaansa.

Iltahoitoa on tarjolla Hiekanpään päiväkodissa, p. 044 799 5600, Huvilakatu 27 sekä Maaselän päiväkodissa p. 044 799 5661, Seunalantie 4, Naarajärvi

5. LAPSI VÄLITTÖMÄSSÄ VAARASSA

Muutos lapsen tilanteeseen on saatava heti ja välittömästi puututtava asioihin.

Toimintakäytännöt

Yhteys virka-aikana sosiaalityöntekijään ja klo 16 jälkeen sosiaalipäivystykseen 112 kautta. Tämän jälkeen tehdään lastensuojeluilmoitus omaan kuntaan.

LASTENSUOJELUILMOITUS, KUN LAPSI ON PÄIVÄHOIDOSSA

(PÄIVÄHOIDON JA LASTENSUOJELUN YHT.TYÖSUUNNITELMAN MUKAISESTI)

1) Pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi

= ENSISIJAINEN TOIMINTATAPA!!

TEHDÄÄN YHDESSÄ VANHEMPIEN KANSSA

Mukana voi olla vanhempien luvalla lastensuojelun työntekijä

2) Lastensuojeluilmoitus

Ilmoitus tehtävä seuraavissa tapauksissa:

Pahoinpitely, seksuaalinen hyväksikäyttö

ILMOITUS LASTENSUOJELUUN ILMOITTAMATTA VANHEMMILLE

Rikosilmoitus poliisille.

Lapsen hoidon räikeä laiminlyönti

ENNEN KUIN ILMOITUS TEHDÄÄN, ASIASTA KERROTTAVA VANHEMMILLE

8. Lähteet

Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 60. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

www.stakes.fi

www.sosiaaliportti.fi

http://kasvunkumppanit.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi

Varhainen tuki ja moniammatillisuus, 2011, 24 sivua, Lastensuojelun keskusliitto

Lastensuojelulaki 417/2007, 12.2.2010/88

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012 -2015, Opetus -ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 30.12.2014

Sosiaali – ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste)

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5065240&name=DLFE-17905.pdf

9. Lait ja asetukset

www.finlex.fi

10. Kirjallisuutta ja linkkejä

Arnkil, Tom Erik & Erikson, Esa & Arnkil Robert (2000). Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa. Sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin. Raportteja 253.Helsinki. Stakes.

Heinämäki Liisa (2005). Varhaista tukea lapselle - työvälineenä kehittämisvalikko. Oppaita 62. Helsinki; Stakes ja OKM

Kovanen Päivi (2003), VARSU, Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma, Jyväskylä: PS-kustannus

käsitelmäärittelyä:

- **Lasten suojelu** = kaikkien aikuisten vastuulla olevaan toimintaa
- **Lastensuojelu** = sosiaalitoimelle osoitettu julkisen vallan tehtävä
- **Ehkäisevä lastensuojelu** = kunnan peruspalvelujen antama erityinen tai tehostettu tuki lapsiperheille